

**ПРОУЧВАНЕ
НА
ПАЗАРА НА ВАЛУТИ И ДЕРИВАТИ
ОТЧИТАНЕ НА ОБОРОТА**

Управление “Емисионно”
Дирекция “Ковчежничество”
Март 2010 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение

II. Обхват

1. Рискови категории
2. Типове инструменти
3. Тип на данните
4. База на отчитане
5. Валута на отчитане и конвертиране
6. Закръгляване на данните
7. Срокове за отчитане на данните

III. Контрагенти

IV. Разбивка по валути и други рискови категории

V. Матуритет

VI. Категоризация на деривати, включващи повече от една рискови категории

VII. Подробна дефиниция на инструментите

1. Валутни транзакции
2. Деривати върху лихвени проценти в една валута

VIII. Метод на изпълнение на валутните транзакции

IX. Данни за форуърдни контракти за разлики

X. Допълнителна информация

XI. Попълване и изпращане на отчетната форма

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото проучване се прави за целите на статистиката на пазарите на валути и деривати, която **Банката за международни разплащания** (БМР) извършва регулярно на всеки три години. С проучването се цели събирането на подробна и международно съпоставима информация за размера и структурата на глобалните финансови пазари.

Проучването е насочено към най-активните участници (банки и небанкови финансови институции) на българския финансов пазар. Информацията се събира и обработва от отдел “Анализи” към дирекция “Ковчезничество” при запазване на нейната пълна конфиденциалност. Индивидуални данни не се публикуват и предоставят под каквато и да било форма. Окончателните резултати от настоящото проучване, в което ще вземат участие 54 държави, ще бъдат публикувани на интернет страницата на БМР.

Проучването се провежда на два етапа:

Етап I: Отчитане на *оборота* от търговия на валути и лихвени деривати на извънборсовия пазар през месец април 2010 г.

Етап II: Отчитане на *позиции* в деривати върху валута, лихвени проценти, акции, стоки, кредити и други деривати на извънборсовия пазар към 30 юни 2010 г.

За всеки етап на проучването е разработена отделна методология и статистическа форма (формат .xls).

Настоящите указания са разработени за целите на първия етап на проучването и указват реда за отчитане на оборота от търговия на валути и лихвени деривати на извънборсовия пазар през месец април 2010 г. Указанията са разработени в съответствие с *Указанията за отчитане на оборота за целите на тригодишното проучване на централните банки на пазарите на валути и деривати* (“Reporting guidelines for the turnover part of the triennial central bank survey of foreign exchange and OTC derivatives market activity in April 2010”, BIS, September 2009). На интернет страницата на БМР на следния електронен адрес: http://www.bis.org/statistics/triennialrep/triennial_turnover_rd.htm може да намерите настоящите указания на английски език (в раздел Reporting guidelines) и отчетната форма за оборота (в раздел Reporting template for reporting dealers/institutions), както и списък на участниците (в раздел List of reporting dealers) на първия етап на проучването през месец април 2010 г.

II. ОБХВАТ

1. Рискови категории

За целите на проучването се събират данни за валутните трансакции и деривати на извънборсовия пазар, които се класифицират както следва:

- **Валутни контракти** (Табл. А1 до А8). Включват спот трансакции и всички типове форуърдни контракти (вж. т.VII. Подробна дефиниция на инструментите).
- **Деривати върху лихвени проценти в една валута** (Табл. В1 и В2). Финансови инструменти, при които плащанията се основават на величината на лихвен процент или контракт за лихвен процент (напр. опция върху фючърсен контракт за покупка на Treasury bill). В тази категория се включват само деривати, при които паричните потоци са обвързани с лихвен процент в една валута. Не се събират данни за контракти, при които е налице размяна на повече от една валути (например крос-валутни суапове) или други контракти, при които доминира валутния риск и следва да се отчитат като валутна трансакция.

2. Типове инструменти

В обхвата на проучването попадат спот трансакции и деривати, търгувани на извънборсовия пазар, в т.ч.:

- Форуърдни контракти;
- Суапове;
- Опции, в т.ч. купени и продадени;
- Други продукти.

Спот трансакции (Spot transactions). Споразумение между контрагенти на валутните пазари, при което размяната на валутните ефекти (обекти на договора) следва да се извърши незабавно и по курс, съгласуван на датата на сключване на договора. Незабавна е размяната до втория работен ден след сделката. Спот трансакциите, които са извършени в рамките на суапов контракт не се третираат и отчитат като спот трансакция. Те следва да се третираат като суапов контракт, дори когато задължението за сетълмънт е в рамките на два работни дни. Например овърнайт-суапове (overnight swaps), спот следващ ден суапове (spot next swaps) и други трансакции от типа “утре/следващ ден” (tomorrow/next day) се изключват от спот трансакциите.

Форуърдни контракти (Forward contracts). Споразумение за бъдеща доставка на определен финансов инструмент или стока на определена дата при специфична цена или доходност. Форуърдните контракти в повечето случаи не се търгуват на организирания борсов пазар и договорните условия по тях не са стандартизирани. В обхвата на проучването попадат също трансакции, при които на датата на падежа се заплаща само разликата между договорения форуърден курс и преобладаващия спот курс, като например форуърд без доставка (non-deliverable forwards) и други договори за разлики (contract for differences).

Суапове (Swaps). Споразумение между контрагенти на финансовите пазари, което се изразява в размяна на парични потоци, базирани на специфична абсолютна стойност за договорен период от време. Суапове, започващи като форуърдна сделка, се третираат и отчитат като суап. Суапове, извършени като “ форуърд/ форуърд ” или “ спот/ форуърд ” транзакции се отчитат само еднократно.

Опции на извънборсовия пазар (OTC options). Опционен контракт, който се изразява в правото или задължението за покупка или продажба на определен финансов инструмент или стока при дадена цена на упражняване на определена бъдеща дата. Опционните договори, търгувани извънборсово, включват всички опции, които не се търгуват на организирания борсов пазар. Суап-опциите, т.е. опции за влизане в суапов контракт, и контрактите, известни като кап, флор, колар, коридор и други стандартни договори се третираат и отчитат като опции. Опции като кол-характеристика, прикрепена към заем, ценни книжа и други балансови активи не попадат в обхвата на проучването и *не следва* да се отчитат, освен ако не са деривативни инструменти, които се третираат отделно съгласно FAS 133 или IAS 39. Тези счетоводни стандарти изискват разделяне на дериватите, които не са ясно и тясно свързани с разглеждания контракт. Ангажименти за предоставяне на заем не се разглеждат като опция за целите на проучването.

- **Продадени опции (Sold options).** Опционни договори, които се изразяват в *задължението* за покупка или продажба на определен финансов инструмент или стока срещу получаване на опционна премия. Отчитат се също продадени кап, флор и суап-опции, а за колар и коридор опциите само изтъргуваната част.
- **Купени опции (Bought options).** Опционни договори, които се изразяват в *правото* за покупка или продажба на определен финансов инструмент или стока срещу заплащане на опционна премия. Отчитат се също купени кап, флор и суап-опции, а за колар и коридор опциите само изтъргуваната част.

Други деривати (Other products). Деривати, при които декомпозицията на стандартни инструменти като форуърд, суап и опции е непрактично или невъзможно. Пример за “ други ” деривати са суапове с главница в една валута и фиксирано или плаващо лихвено плащане, базирано на лихвени проценти в други валути (differential swaps) и инструменти, базирани на коефициенти на ливърдж и/или чиято главница варира като функция на лихвени проценти (напр. суап, базиран на LIBOR² или процент на амортизация).

3. Тип на данните

Оборотът е измерител на пазарната активност и дава обща представа за ликвидността на пазара.

Оборотът представлява брутна стойност на всички сделки, в които са встъпили отчетните дилъри през определен период от време и се измерва в номинална или абсолютна стойност на договорите. При отчитането на оборота следва да се отчитат данни както за търговията за собствена сметка, така и срещу комисионна на отчетните институции.

За целите на проучването не се прави разлика между покупка и продажба (напр. оборотът при покупка на 5 млн. USD срещу GBP и продажба на 7 млн. USD срещу GBP възлиза брутно на 12 млн. USD).

Директните крос-валутни транзакции се отчитат като една сделка (напр. ако една банка продаде CHF в размер на 5 млн. USD срещу SEK, оборотът, който следва да се отчете, е 5 млн. USD). Крос-валутните транзакции, които се осъществяват чрез валута-посредник (носител), се отчитат като две отделни транзакции спрямо валутата-посредник (напр. ако една банка първоначално продаде CHF в размер на 5 млн. USD срещу EUR и след това използва еврата, за да закупи SEK, се отчита брутен оборот 10 млн. USD).

Брутната стойност на всяка сделка се отчита еднократно и нетиращите и компенсиращи операции се изключват. Транзакциите, които са осъществени чрез CLS-система за разплащане (Continuous Linked Settlement) са на нетна база и не трябва да се отчитат, тъй като данните, които се събират за проучването, са на брутна основа.

Транзакциите с променяща се номинална или абсолютна стойност се отчитат на база на номиналната или абсолютна стойност на датата на извършване на транзакцията.

За целите на проучването се събират данни за всички нови сделки, в които са встъпили отчетните институции **през периода на месец април 2010 г.**, независимо дали доставката или сетълментът са извършени в рамките на този месец.

4. База на отчитане

При отчитане на данните за оборота базово е подразделението за продажби (sales desk), където е осъществена транзакцията. Мястото на извършване на транзакцията е водещо, дори ако тя е счетоводно отразена на място, различно от мястото на сключване на сделката (напр. когато е записана в регистъра на главното управление (седалището) на отчетната институция). Поради това сделките, които са сключени в офиси в чужбина, не се отчитат в страната на регистрация на главното управление (седалището), а в страната на подразделението за продажби. Когато транзакцията не е извършена в подразделение за продажби (sales desk), като място на търговия се определя подразделението за търговия (trading desk), където е осъществена съответната транзакция.

В обхвата на проучването попадат и транзакциите между офиси и подразделения на отчетната институция и търговията с клонове на дружеството и негови свързани лица. Тези транзакции се включват в данните за отчитане независимо дали другата страна по сделката е резидент или нерезидент на страната, в която е доминирана отчетната институция. Данните се отчитат отделно и се включват в частта “от които”/“търговия със свързани лица” (Табл. А7 и В2). Транзакциите с клонове на дружеството и негови дъщерни фирми и със свързани юридически лица следва да се отнесат към категорията “отчетни дилъри” или “други финансови институции” в зависимост от това дали другата страна по сделката е отчетен дилър или не. Сделките между отделни подразделения

(inter-desk deal) на един и същ отчетен дилър следва да се отчитат *двукратно* в категорията “отчетни дилъри”. Тази категория ще бъде автоматично корегирана за двойно отчитане в общата база данни на БМР. Ако е налице търговия със свързано лице в чужбина и това лице е отчетен дилър в страната в чужбина, финансовите институции - отчетни дилъри и в двете страни отчитат сделката еднократно в категорията “отчетни дилъри”/”презгранични транзакции”.

Сделките, които са извършени в подкрепа на други сделки (back-to-back) и сделките за счетоводни цели и с цел управление на вътрешния риск се изключват от данните за отчитане, независимо дали са осъществени в страната или в чужбина.

Големите финансови групи, които оперират глобално следва да осигурят консистентно прилагане на указанията и определенията от всички звена в групата. За големите финансови групи отчетът следва да се предаде на съответната централна банка по място на съответния офис.

5. Валута на отчитане и конвертиране

Общото правило е всички сделки да се отчитат *в щатски долари*. Стойностите в други чуждестранни валути следва да се конвертират в щатски долари, като се използва преобладаващия валутен курс към датата на извършване на транзакцията. За целите на съпоставимостта при конверсията препоръчваме да се използва референтния курс на БНБ за съответната дата. Ако това е невъзможно или практически неосъществимо, може да се използва среден курс за месеца или курс в края на отчетния период.

Когато се използват валутни курсове различни от тези, преобладаващи в деня на транзакцията, редът на приоритетност на курсовете срещу долара за целите на конверсията на обемите в щатски долари, когато се отчитат сделки за валути различни от щатския долар, следва да бъде в реда: EUR, JPY, GBP и т.н., в съответствие с реда, следващ този на формата за оборота на търговия. Когато и двете валути - обект на договора са различни от щатския долар, транзакцията се преизчислява, като само една от валутите се конвертира в долари (препоръчително е валутата, която се закупува).

6. Закръгляване на данните

Всички данни, отчетени във формата, се закръгляват в милиони щатски долари (не се използват десетични дробни). Закръгляване е възможно само при обобщаване на месечните данни за всяка категория.

7. Срокове за отчитане на данните

Крайният срок за подаване на отчетната форма за оборота е **21 май 2010 г.**

III. КОНТРАГЕНТИ

За всеки финансов инструмент се изисква разбивка по контрагенти съгласно следната класификация:

- Отчетни дилъри;

- Други финансови институции;
- Нефинансови институции и клиенти.

Отчетни дилъри. Местни и чуждестранни финансови институции, които *активно* участват на финансовите пазари в страната и чужбина. Включват се също така клонове и свързани лица на тези финансови институции, които са активни участници на финансовите пазари. Окончателният списък на отчетните дилъри може да намерите на интернет страницата на БМР на следния електронен адрес: http://www.bis.org/statistics/triennialrep/triennial_turnover_rd.htm (в раздел List of reporting dealers).

Други финансови институции. Всички останали финансови институции, които не са включени в списъка на отчетните дилъри, като например по-малки търговски банки, инвестиционни банки, финансови къщи, взаимни фондове, пенсионни фондове, хедж фондове, фондове на паричния пазар, застрахователни компании, лизингови компании, други финансови посредници и централни банки.

Нефинансови институции и клиенти. Всички контрагенти, които не попадат в посочените по-горе категории.

За всяка категория контрагенти се прави разбивка на местни и презгранични транзакции. Разграничението на местни и презгранични транзакции е според мястото на контрагента по сделката, а не според неговата националност.

За да се избегне двойно отчитане на транзакциите в изследването, всички отчетни дилъри следва да положат максимални усилия, за да идентифицират транзакциите с други отчетни дилъри (inter-reporter transactions).

IV. РАЗБИВКА ПО ВАЛУТИ И ДРУГИ РИСКОВИ КАТЕГОРИИ

За да се осигури консистентност на данните в изследването, отчетните институции следва да отчитат отделно оборота на търговия на местна валута (Табл. А1 и А5), щатски долар (Табл. А2 и А6) и евро (Табл. А3 и А7), осъществена една спрямо друга или спрямо следните валути:

JPY: Японска йена

GBP: Британски паунд

CHF: Швейцарски франк

CAD: Канадски долар

AUD: Австралийски долар

SEK: Шведска крона

Other: Други валути

Предвид важността на *кери търговията* на валутните пазари, отчетните институции се изисква да направят разбивка за определени комбинации валути, различни от посочените по-горе, а именно: USD/JPY, NZD/JPY (Табл. А3 и А7). Транзакциите на BRL, CNY, INR и KRW срещу USD следва да се отчитат в табл. А2 и А6.

В колона RESIDUAL на табл. А3 и А7 се отчитат транзакции в други валутни двойки, които не са отчетени самостоятелно в табл. А1, А2, А3, А5, А6 и А7.

В табл. А4 се прави допълнителна разбивка на валутите от колона Other на табл. А1, А2 и А3 и от колона RESIDUAL на табл. А3. Подобна разбивка се прави и в табл. А8 за валутите, които са включени в колона Other на табл. А5, А6 и А7 и от колона RESIDUAL на табл. А7. Валутите, за които се изисква разбивка в табл. А4 и А8 са както следва:

ARS:	Аржентинско песо
AUD:	<i>Австралийски долар¹</i>
BHD:	Бахрейнски динар
BRL:	<i>Бразилски реал</i>
BGN:	Български лев
CAD:	<i>Канадски долар¹</i>
CHF:	<i>Швейцарски франк¹</i>
CLP:	Чилийско песо
CNY:	<i>Китайски ренминби юан¹</i>
COP:	Колумбийско песо
CZK:	Чешка крона
DKK:	Датска крона
EEK:	Естонска крона
GBP:	<i>Британски паунд¹</i>
HKD:	<i>Хонконгски долар¹</i>
HUF:	Унгарски форинт
IDR:	Индонезийска рупея
ILS:	Израелски нов шекел
INR:	<i>Индийска рупея¹</i>
JPY:	<i>Японска йена¹</i>
KRW:	<i>Корейски вон¹</i>
LTL:	Литовски литас
LVL:	Латвийски лат
MXN:	Мексиканско песо
MYR:	Малайзински рингит
NOK:	Норвежка крона
NZD:	<i>Новозеландски долар¹</i>
PEN:	Перуански нов сол
PHP:	Филипинско песо
PLN:	Полска злота
RON:	Румънска нова лея
RUB:	Руска рубла

SAR:	Саудитскоарабски реал
SEK:	Шведска крона ¹
SGD:	Сингапурски долар
THB:	Тайландски бат
TRL:	Турска лира
TWD:	Тайвански нов долар
ZAR:	Южноафрикански ранд ¹
Other:	Други

Валутната разбивка, която се изисква за оборота от търговия на лихвени деривати (Табл. В1 и В2) е същата като тази в табл. А4 и А8:

BGN, USD, EUR, JPY, GBP, CHF, CAD, AUD, SEK, ARS, BHD, BRL, CLP, CNY, COP, CZK, DKK, EEK, HKD, HUF, IDR, ILS, INR, KRW, LTL, LVL, MXN, MYR, NOK, NZD, PEN, PHP, PLN, RON, RUB, SAR, SGD, THB, TRL, TWD, ZAR, Other.

V. МАТУРИТЕТ

Форуюрдните транзакции и суапове на валутния пазар се отчитат на база на оригиналния им матуритет при следната матуритетна структура:

- Седем дни или по-малко;
- От седем дни до една година;
- Над една година.

Матуритетът на форуърдния контракт представлява разлика между датата на доставка и датата на сключване на сделката. При валутните суапове “spot/форуърд” и “форуърд/форуърд” матуритетът се определя от разликата между датата на изпълнение на втората част на транзакцията - дълго рамо на суапа и датата на сключване на контракта.

VI. КАТЕГОРИЗАЦИЯ НА ДЕРИВАТИ, ВКЛЮЧВАЩИ ПОВЕЧЕ ОТ ЕДНА РИСКОВИ КАТЕГОРИИ

Индивидуалните деривативни транзакции се категоризират в два рискови класа: *валутни и лихвени в една валута*. На практика, индивидуалните деривативни транзакции могат да бъдат отнесени към повече от една рискови категории. В този случай, транзакциите, които са комбинация от експозиции, следва да се отчитат отделно по индивидуални компоненти, както е обяснено в т. VII по-долу. Транзакциите, които не могат лесно да бъдат разделени на отделни рискови компоненти, следва да се

---

¹ Оборот от търговия на валути, които не са включени в табл. А1, А2 и А3 от една страна, и в табл. А5, А6 и А7 от друга страна.

отчитат само в една рискова категория. Алокацията на продуктите с множествена експозиция се определя на база на рисковия компонент, който е най-значим. За практически цели дериватите с множествена експозиция се алокират както следва:

Валутни контракти. Деривати с експозиция към повече от една валута, независимо дали инструментът е базиран върху валута или лихвени проценти.

Контракти за лихвени проценти в една валута. Деривати с експозиция към лихвени проценти само в една валута. Тази категория включва всички деривати върху фиксирани и/или плаващи лихвени проценти в една валута, включително форуърди, суапове и опции.

VII. ПОДРОБНА ДЕФИНИЦИЯ НА ИНСТРУМЕНТИТЕ

За всяка рискова категория се прави разбивка на три типа стандартни инструменти (plain vanilla instruments): форуърди, суапове и опции. Стандартните инструменти обикновено се търгуват на ликвидни пазари съобразно стандартизирани контракти и пазарни конвенции. Ако транзакцията е съставена от няколко стандартни компоненти, всяка част следва да се отчете отделно.

Спот транзакциите и извънборсово търгуваните деривати следва да се дефинират и категоризират както следва:

1. Валутни транзакции (Табл. А1 до А8)

- Спот транзакции (Spot transactions) (Табл. А1, А2, А3 и А4). Споразумение между контрагенти на валутните пазари, при което размяната на валутните ефекти (обекти на договора) следва да се извърши незабавно и по курс, съгласуван на датата на сключване на договора. Незабавна е размяната до втория работен ден след сделката. Спот транзакциите, които са извършени в рамките на суапов контракт не се третират и отчитат като спот транзакция. Те следва да се третират като суапов контракт, дори когато задължението за сетълмънт е в рамките на два работни дни. Например овърнайт-суапове (overnight swaps), спот следващ ден суапове (spot next swaps) и други транзакции от типа “утре/следващ ден” (tomorrow/next day) се изключват от спот транзакциите.
- Форуърдна сделка (Outright forward) (Табл. А1, А2, А3 и А4). При форуърдната сделка се договаря бъдещ (форуърден) курс в момента на сключване на контракта за покупка или продажба на чуждестранна валута, но реалното прехвърляне на собствеността се извършва на определена бъдеща дата (извън датите, приети за спот транзакциите). Тук се включват форуърдни валутни сделки (forward foreign exchange agreement - FXA), форуърд без доставка (non-deliverable forwards) и други договори за разлики (contract for differences).
- Суап на валутния пазар (Foreign exchange swap) (Табл. А1, А2, А3 и А4). Споразумение, което съчетава действителна размяна на две валути (стойност на главниците) на определена дата по

курс, договорен на датата на сключване на контракта (късо рамо) и обратна сделка (дълго рамо) на определена бъдеща дата (след датата на първоначалната транзакция) с размяна на същите валути по предварително договорен курс (различен от курса на късото рамо). Тук се включват суапове “спот/форуърд” и “форуърд/форуърд”. Всеки суап се отчита еднократно, като база на отчитане е дългото рамо на сделката. Спот рамото на суапа не се отчита изобщо (нито като спот транзакция, нито като суап). Краткосрочните суапови контракти от типа “утре/следващ ден” (tomorrow/next day) също се отчитат в тази категория.

- Валутен суап (Currency swap) (Табл. А5, А6, А7 и А8). Споразумение между контрагенти на валутните пазари, което се изразява в размяната на лихвени плащания в различни валути за договорен период от време и размяна на главници в различни валути по предварително договорен валутен курс на датата на падежа.
- Валутна опция (Currency option) (Табл. А5, А6, А7 и А8). Споразумение между контрагенти на валутните пазари, което се изразява в правото за покупка или продажба на определена валута срещу друга валута по даден курс през определен период от време.
- Валутна суап-опция (Currency swaption) (Табл. А5, А6, А7 и А8). Опция на извънборсовия пазар за влизане във валутен суап. Тези транзакции се отчитат като опция.
- Валутен вариант (Currency warrant) (Табл. А5, А6, А7 и А8). Дългосрочна (над 1 г.) валутна опция на извънборсовия пазар. Тези трансакции се отчитат като опции.

Нестандартните финансови инструменти (non-plain vanilla instruments) принципно се разделят на техните съставни компоненти и се отчитат на части като отделни стандартни деривати. Тези валутни деривати, при които използването на стандартни финансови инструменти като форуърд, суап и опции е непрактично или невъзможно, следва да се класифицират *най-напред* като опции (напр. валутни деривати с вградена опция). Всички останали валутни деривати се отчитат като суапове или форуърди.

2. Деривати върху лихвени проценти в една валута (Табл. В1 и В2)

- Форуърдна сделка с лихвено плащане (Forward rate agreement - FRA) (Табл. В1). Форуърд върху лихвени проценти, при който на датата на сключване на сделката се договаря размер на лихвен процент, по който след определена бъдеща дата ще се извърши или получи дадено плащане.
- Суап върху лихвени проценти (Interest rate swap) (Табл. В1). Споразумение за размяна на периодични плащания, които се основават на величината на лихвен процент в една валута. Плащанията могат да бъдат фиксиран за плаващ (fixed for floating) или плаващ за плаващ процент (floating for floating), базирани на различни индекси. Тук се включват и суапове,

чиято главница се амортизира по фиксирана схема, която е независима от лихвените проценти.

- Опция върху лихвени проценти (Interest rate option) (Табл. В2). Опция на извънборсовия пазар, която дава правото да се получи или заплати специфичен лихвен процент, приложим към предварително посочена главница за определен период от време.
- Лихвен кап (Interest rate cap) (Табл. В2). Опция на извънборсовия пазар, която се изразява в заплащане на разликата между плаващия лихвен процент и определена горна граница (cap).
- Лихвен флор (Interest rate floor) (Табл. В2). Опция на извънборсовия пазар, която се изразява в заплащане на разликата между определена долна граница (floor) и плаващия лихвен процент.
- Лихвен колар (Interest rate collar) (Табл. В2). Комбинация от лихвен кап и лихвен флор.
- Лихвен коридор (Interest rate corridor) (Табл. В2). 1) Комбинация от две кап опции: първата, купена от заемателя при дадена цена на упражняване и втората, продадена от заемателя при по-висока цена на упражняване, за да се компенсира част от премията на първата кап опция. 2) Суап колар, съставен от две суап-опции – структурата и интервала на участието се определят от цените на упражняване и типа на суап-опциите. 3) Дигитална нок-аут опция с две бариери, рамкиращи текущото ниво на дългосрочен лихвен процент.
- Лихвена суап-опция (Interest rate swaption) (Табл. В2). Опция на извънборсовия пазар за влизане в лихвен суап, закупувайки правото да се плати или получи определен фиксиран процент.
- Лихвен варант (Interest rate warrant) (Табл. В2). Дългосрочна (над 1 г.) лихвена опция.

Нестандартните финансови инструменти (non-plain vanilla instruments) се разделят и отчитат на части като отделни стандартни деривати (plain vanilla instruments). Тези лихвени деривати, при които използването на стандартни финансови инструменти като форуърд, суап и опции е непрактично или невъзможно, следва да се класифицират *най-напред* като опции (напр. лихвени деривати с вградена опция). Всички останали лихвени деривати се отчитат като суапове или форуърди.

VIII. МЕТОД НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВАЛУТНИТЕ ТРАНЗАКЦИИ

Отчетните дилъри предоставят информация за т.н. метод на изпълнение (execution method), който се използва за установяване на оборота от валутни транзакции. Методът на изпълнение се прилага отделно за валутните сделки: спот, форуърд, суап и опции.

За метода на изпълнение се прилага следната категоризация:

- Между отчетни дилъри директно (Interbank Direct (inter-reporting dealer)). Търговия, при която и двете страни по сделката са участници в проучването (отчетни дилъри) и сделката не се опосредства от трети лица (напр. сделка, която е извършена между два отчетни дилъри чрез

директна комуникация по телефонно устройство или директна електронна дилингова система като Reuters Conversational Dealing).

- С клиенти директно (Customer Direct (interdealer-customer)). Търговия, при която едната страна по сделката е участник в проучването (отчетен дилър), а втората страна е друга финансова или нефинансова институция и транзакцията не се опосредства от трето лице (напр. сделка между отчетен дилър и друга финансова институция, която не е участник в проучването, извършена чрез директна комуникация по телефонно устройство или директна електронна дилингова система като Reuters Conversational Dealing).
- Електронна система за събиране на поръчки (Electronic Broking System). Търговия, извършена чрез автоматизирана система за събиране на поръчки на валутни дилъри (напр. системи като EBS и Reuters Matching 2000/2).
- Електронна система за търговия (Electronic Trading System). Търговия, извършена чрез едностранна банкова платформа или многостранна банкова дилингова система. По принцип тези системи са пригодени за клиенти (напр. многостранни банкови системи като FXAll, Currenex, FXConnect, Globalink и eSpeed).
- Гласов брокер (Voice Broker). Транзакция, извършена чрез комуникация по телефонно устройство с гласов валутен брокер.

IX. ДАННИ ЗА ФОРУЪРДНИ КОНТРАКТИ ЗА РАЗЛИКИ

Отчетните дилъри следва да предоставят данни за форуърдни сделки, при които на датата на падежа се заплаща само разликата между договорения форуърден курс и преобладаващия спот курс. Пример за такива сделки са форуърдните контракти без доставка (non-deliverable forwards) и други форуърдни контракти за разлики (forward contracts for differences).

Отчитането на данните за форуърдните контракти за разлики се извършва при следната валутна структура:

- Валуты на страни от Г-10 (G10 currencies). Контракты, които включват валуты на страни от Г-10 (USD, EUR, JPY, GBP, CHF, CAD или SEK) и в двете страни на транзакцията.
- Валуты извън страните от Г-10 (Non-G10 currencies). Контракты, които не включват валуты на страни от Г-10 само в едната или и в двете страни на транзакцията. В тази категория се изисква допълнителна разбивка по региони както следва: Африка и Средния Изток, Азия и Тихия океан, Европа, Латинска Америка и Карибите. Абсолютната стойност на транзакциите, включващи валуты от различни региони извън Г-10, се разделя и отчита в съответните колони на отчетната форма.

X. ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Отчетните дилъри следва да предоставят допълнителна информация за *активността* на търговия. На база на опита от предходни години, всяка отчетна институция предоставя информация за това дали оборотът на търговия през месец април 2010 г. е бил на, под или над нормалното равнище и дали оборотът през предходните шест месеца е бил стабилен, нарастващ или намаляващ.

XI. ПОПЪЛВАНЕ И ИЗПРАЩАНЕ НА ОТЧЕТНАТА ФОРМА

Попълването на отчетната форма за оборота се извършва съгласно указанията на БМР и този превод. В случай на противоречия между съдържанието на указанията на БМР и този превод, водещ е текстът на БМР на английски език.

Формата се попълва и изпраща в БНБ без да се нарушава нейната структура. Част от информацията е посочена в самата форма с бележки под таблиците.

Формата следва да се изпрати по електронен път на e-mail: Nikolaeva.N@bnb.org в срок до **21 май 2010 г.**

При възникване на въпроси, свързани с попълването на формата, можете да се обръщате към Надя Николаева, експерт в отдел "Анализи" по електронната поща: Nikolaeva.N@bnb.org или на тел. (02) 9145 763 и Вилияна Новоселска, експерт в същия отдел по електронната поща: Novoselska.V@bnb.org или на тел. (02) 9145 722.